

Forfatter: Wessel, Johan Herman

Titel: Udrag fra J.H. Wessels Samlede Digte

Citation: Wessel, Johan Herman: "J.H. Wessels Samlede Digte", i Wessel, Johan Herman: *J.H. Wessels Samlede Digte*, udg. af J. Levin , 1901, s. 193. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-wesselhhl-shoot-idm140161406086960/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: J.H. Wessels Samlede Digte

»Skæbnens vrede Tordenkiler træffe her os ikke meer«, Oehlenschläger. »Den, som spindrer Egen med sin Tordenkile«, St. St. Blicher. »Frygt et Tordenkilens Raag«, Hauch. — P. L. Müller, der ikke har kjendt Ordet Tordenkile, gjætter, at Wessel her har tænkt paa »en af de gamle Steenoxer, som jævnlig opgraves«.

Side 48, Linje 23.

»Der stod da baade Mand og Kone i en Maade.«

Staae i en Maade, blive forvirret, maaltid, forlegen, en Talemaade, der ofte forekommer hos Holberg.

Fabelen om de tre Ønsker, der ikke bringe Velsignelse, er aldgammel, og har i de forskjellige Litteraturer forskjellige Former. Wessels Indledning, især i Begyndelsen af Digtet, minder om Ordis *Metamorphoses* (Lib. VIII, fab. 7--9) og LaFontaines Fabler (tolvte Bog, 28de Fabel).

Herremændene.

Stoffet til denne fortællelige Fortælling, der altid har hørt til Wessels populære Digte, er taget af et ældre engelsk Vittrighedsblad, *Ugeskriftet The Connoisseur*, tredje Bind Nr. 122 (anden Udgave, paa det kongl. Bibli.), der meddeeler Historien i Prosa efter det Franske.

Det hører til Wessels sidste Arbejder^{*)}; trykt har nærværende Udgiver først fundet det 1775, *Aftenposten* Nr. 1, hvor det sidste Vers er omgjort.

Til dette Digt knytter sig en lang Historie, der her maa meddeles. Krigsråd Peter Johansen Neergaard til Ringstedkloster og Meerose, født 1702, en af Datidens rigeste Mænd i Danmark, giftede sig 1742 med Jonfru Kirsten Tomnesen (født 1717), der kort efter Blylløbet fødte ham en Søn, Jens Brun, og i de følgende Aar endnu to Børn, Johan Thomas og Johanne, og døde 1751. Krigsråden døde 1772. De tre Sønner bleve optagne i Adelsstanden den 31de Mai 1780. Alle tre Børn efterlod sig Afkoms, og fra dem nedstammer den endnu blomstrende Neergaardske Slægt. — Den ældste Søn, Jens Brun de Neergaard til Svenstrup og Meerose, Wessels Jevnaldrende (født den 14de Juni 1742), troede i Wessels Digt at see et personligt Angreb paa sin Familie, og for at forklare dette maa man vel formode, at den rige Krigsråd Neergaard har været sød Herremænd haard mod sine Bønder, at Egaalbede har anstødt hans Kones Rygte, og at Sønnen Jens Brun har ført et uregelmæssigt Liv i sin Ungdom. For at hevne sig udgav denne en grov Parodi, og Wessel, der saaledes uforudset blev anfaldet ligesaa uforskyldt som haardt, synes at have taget sig Sagen meget nær, hvormed Mene erfares i nærværende Histories Fortællelse længere nede ved Anmerk. til »Sadelens« og til Gravskrifterne (Side 194 og 218).

Side 49, Linje 19—20.

»Og det er lide,

Et bønders Suk at høre vilde.«

Disse to, i al deres Simplicitet grænsede Linier, hvori Digtens udtalte sin Sympathi for Bønder Emancipationen, have en egen Betydning for Wessels humane Sindelag, der ikke delte den Ligegevidighed, Normændene i Almindelighed udviste for den danske Landbosag, næret Normanden Chr. Colbjørnsen, der siden

*) Wessels Digte ere i nærværende Udgave saa lidet som i de ældre ordnede chronologisk, hvad der ikke lader sig gennemføre, da man ved en stor Mængde af de enkelte Digte og Vers ikke kan bestemme Aarsalset, da de blev til. Ikke heller har en saadan Orden nogen Betydning hos en Digter, hvis Forfatter-Periode omfatter saa saa Aar.

blev Secretair i den store Landhocommission, med stor Nidkjærhed virkede for Sagen (jvf. ogsaa Rahbeks Erindringer IV, 19).

Hundemordet.

Side 50, Linie 10—11.

»Jeg, for min Part, jeg passer, jeg,
Og min Propos strax skider til.»

Ordet *passer* er haant af visse Kortspil, hvor Spilleren med dette Ord betegner, at han ikke tager Deel i Omgangen.

Side 50, Linie 5 f. n.

»Di denne lod sig forelægge.»

Efter Lovens 1, 4, 30 kände den Stævende, saa vel ved Over- som Underretten, uden videre udeløvlige første Gang, og Dommeren forelagde ham da en ny Dag (inden fjorten Dage, Lovdag), paa hvilken han var pligtig at møde. Denne Forelæggelses oplævedes først efter Wessels Tid ved Erda. af 3die Juni 1798 angående Rettens vedholdige og hørlige Pleie.

Den forøvvrne Siøllands-Eær.

Side 52, Linie 13.

»Thi det gjør saa et stort til Tingen.»

Retteens maaskee:

»Thi det gjør ei saa stort til Tingen.»

Sadelen.

Side 56, Linie 12.

»Udi et Mantskript paa Svenstrup publicert.»

Disse Linier sigte til Jens Bruu de Neergaards Anføid paa Digteren, hvorom her foran er fortalt i Aamln. til »Herremændens«, Side 193 flg.

Hovedgaarden Svenstrup erhvervede Krigsraad Neergaard ved Kjøb 1751, men beboede den aldrig; efter hans Død arvede den ældste Søn Jens Bruu den, og dennes Søn, Kammerherre Johan Peter Bruu de Neergaard (død 1816) oprettede Gauden med Gudsen til Fiddesmands.

Det her omtalte »Mantskript« var en rykt Parodi paa »Herremændens«, der havde samme Omvæd som dette Digt, og var »fuld af Grovheder og Nonsense« (Prata, Minerva III, 77), men for længe siden er forsvundet. Man maa formode, at Parodiens Grovheder vare særdeles mægtige, eftersom de have fornaaet at kranke vor Diger saa dybt; thi Wessel, der var en afsagt Fjende af alt Kjøvleri, lod sig ikke blot i Diøblikket henrive til at besvare det uforskyldte Angreb med sin Græskrift Side 188, der indeholder en meget drøi Personlighed (jvf. nedenfor Anmærkingen Side 218), men erindrede endog flere Aar derefter, da nærværende Fortælling blev skrevet, Neergaards Parodi med temmelig bitte Ord, og udelukkede end ikke disse indskudte Ord af Fortællingen da han optog den i sit Ugjæld Vore Serviteur (Nr. 4) — thi det synes rimelig at formode, at Fortællingen er skrevet, før dette Ugjæld begyndte.